

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. I. Status quæstionis, & præclara Eximii Doctores doctrina.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

siva omnis formidinis, arcere videar doctrinae traditæ, quod formido non sit nisi apprehensio sua ipsa oppositi ejus, quod hic, & nunc judico, gratis concedere volo, quod formido sit judicium de opposito, nempe tale judicium, *Fortè non licet, fortè est falsum*; adhuc tamen dico, quod ad rectè moraliter operandum satis sit certitudo moralis conjuncta cum imprudenti formidine oppositi, ut dixi d. 19. sect. 6. Quare dum Adversarii dicunt operari cum judicio dictante, *Fortè pecco, fortè non licet*, est intrinsicè malum, quia est operari cum conscientia dubia peccati, & est quasi contemptus legis Divinae, & est periculum peccati; distinguendum est, ut dixi l. c. operari cum judicio dictante, *Fortè pecco*, separato ab omni judicio prudenter contemne dictum judicium, & bonâ fide dictante, *Non pecco*, est intrinsicè malum, concedo; est enim, ut ibi dixi, operari cum conscientia dubia peccati: operari cum eo judicio formidoloso, *Fortè pecco*, addito tamen judicio consequenti prudenter, & absolutè contemne illud judicium, & prudenter absolutè dictante, *Non pecco*, est intrinsicè malum, nego. Ratio est; quia licet transmittam, quod formido sit judicium quasi disponens animum ad legis Dei contemptum, attamen unitum judicio certo prudenti, et si non evidenti, dictanti, *Hoc licet*, eo ipso tollit eam dispositionem, & omne peccati periculum.

SECTION II.

An cum conscientia speculative, aut practice peccati dubia licitum sit operari?

§. I.

Status questionis, & præclara Eximii Doctoris doctrina.

SUMMARIUM.

Status questionis, & quid conscientia speculative, & practice dubia? n. 31.

P. Suar. ait, quod quis possit esse in generali, seu speculative dubius, an lex detur, & in particulari esse certus, quod ea lege non obligetur, n. 32.

Solutio ejusdem P. Suar. ad objectionem, quod omnis dubitans in genere, dubitet in particulari, n. 33.

Exemplificat in justitiâ, dubitat possidens, an res sit sua, & tamen licitè tenet. Idem ait in omni aliâ virtute, n. 34.

Potest speculative dubius de peccato fieri practice certus de non peccato per principium superveniens, n. 35.

Ait P. Suar. legem non esse satis promulgatam, quoties rationabiliter dubitatur, an lata sit, ibid.

M. Passerinus affirmat quod cum dubio de honestate materiali objecti stet certitudo de materiali honestate actus, n. 36.

Immo ait ex hoc capite ineptè impugnari Probabilistas, ib.

Exemplificat in rustico, qui dubitat, num talis res secundum se sit licita, qui tamen est certus esse sibi licitam, ut dictam a Parocho, n. 37.

Hinc non repugnat, quod speculative dubius sit practice certus; n. 38.

Cum prudenti, immo prudentiori formidine de inhonestate materiali, fiat infallibilis certitudo prudentialis de honestate materiali, ib.

Dubio pratico non deposito tenemur ad id, ut non tenemur eo deposito, n. 39.

Querimus an licitum sit cum conscientia speculative, aut practice peccati dubia operari? Dixi conscientiam speculative dubiam esse illam, quæ dubia est de morali bonitate, aut malitia objecti, ex quocumque capite moralis illa bonitas, aut malitia proveniant, sive quia sit inhonesteca objecto, sive quia detur, aut non detur lex illud prohibens, aut precipiens, aut permittens. Conscientiam practice dubiam dixi esse, quæ dubia est de bonitate, aut malitia morali ipsius operationis, undecumque illa proveniant.

Sed antequam meam mentem exponam, N. transcribere duxi, quæ habet P. Suar. quem 2. immeritò Probabilioristæ pro se citant, qui 8. tom. 5. in 3. p. d. 40. sect. 5. an. 13. præter alia, quæ supra dedi d. 19. sect. 1. hæc habet: Alii verò per contrarium extremum dicunt posse hominem deponere dubium, & se gerere perinde ac ille, qui nullam habet irregularitatem, quamvis teneatur nactâ opportunitate maiorem adhibere diligentiam. Ratio est; quia in eo casu post factam diligentiam ignorantia, quæ manet, est involuntaria, & ideo practice nullum est periculum peccati... Dices: Illa ignorantia non est positiva, sed negativa tantum; nam ille non judicat invincibiliter se non habere præceptum, sed solum negativè se habere nesciens, an sit præceptum, & ideo adhuc versatur in periculo, etiam secundum suam existimationem, ne fortè in re sit præceptum, & illud violat. Sed contra; nam ex illâ ignorantia negativâ in universalis, optimâ ratione infertur positiva ignorantia in particulari per illud judicium præcticum, quo aliquis prudenter judicat se non obligari hic, & nunc tali præcepto, quia

quia nemo obligatur lege, nisi illi sit sufficienter proposita: sed qui post factam diligentiam sufficientem ad cognoscendum, an sibi sit tale præceptum impositum, non potuit id assequi, non habet talem legem sufficienter propositam: ergo licet in generali, seu speculativè maneat dubius, an talis lex lata sit, in particulari est certus se non obligari tali lege. Atque ita cessat fundamentum contrariæ sententiæ, quod nemo potest facere absque peccato id, de quo dubitat, an sit peccatum: negamus enim in eo casu talem hominem dubitare, an illud hic, & nunc sit peccatum, quandoquidem hic, & nunc est certus se non obligari præcepto.

N. Dices, satis esse, quod in generali dubitet hunc actum secundum se esse peccatum, quia peccatum, sive secundum se, sive in particulari sumptum vitandum est: hoc autem dubium manet semper in tali homine, quia, cum semper generatim dubitet, an talis lex lata sit, consequenter dubitat, an actio ipsa sit peccaminosa. Respondetur falsam esse illam primam propositionem generaliter sumptam; nam si quis non dubitet, an talis actio hic, & nunc sibi sit peccaminosa, parum refert, quod dubitet, an talis actio secundum se, seu materialiter sumpta sit peccaminosa. Neque hæc generalis dubitatio infert necessariò illam particularem, nisi quando nulla est facta diligentia ad expellendam dubitationem generalem; neque subest aliqua rationabilis causa operandi cum tali generali dubio, quando expelli non potuit: his autem duobus concurrentibus sæpe licitum est operari, non obitante tali dubio. Hæc ad verbum Eximius D.

N. Exemplificat in materiâ justitiæ; possidens enim rem, & dubitans, an sua sit, potest eam tenere, cum melior sit conditio possidentis. Subdit: Quod verò aliqui dicunt, hoc solum habere locum in materiâ justitiæ, non verò aliarum virtutum, falsum est, & sine fundamento dictum; quia non minus vitandum est peccatum in materiâ justitiæ, quam aliarum virtutum: & sicut in materiâ justitiæ occurrere potest sufficiens ratio, ob quam, & non obstante illo generali dubio, potest in particulari esse certitudo practica de honestate actus; ita in materiâ aliarum virtutum potest similis ratio occurrere. Ut in materiâ religionis, nemo obligatur voto, de quo dubius est, an illud emiserit, ut rectè dixit Soto lib. 7. de Just. qu. 3. art. 2. & in materiâ temperantiæ, qui justè, & invincibiliter dubitat, an hodie sit

Tom. III.

dies jejunii, non est cogendus jejunare: & simile est de observatione festi; & in universum in materiâ obedientiæ, quamdiu quis invincibiliter dubitat, an præceptum sit impositum, & non potest post moralem diligentiam notitiam illius consequi, non est cogendus in conscientia ad observationem talis præcepti. Hæc ad litteram P. Suar.

Ecce primò ovum non esse ovo similis, N. 35. quam nostra doctrina doctrinæ Patris Suarii; utitur enim nostris principiis de non sufficienti obligatione legis dubiæ, & quod possessio faveat in omni virtutum materiâ. Ecce 2. ostendit, quod homo cum conscientia speculativè dubia possit esse practicè certus de non peccato; ita ut ego dubitans, an tale objectum sit secundum se illicitum omnibus, adeoque mihi, (quod est esse speculativè dubium) adhuc esse possim practicè certus, quod tale objectum mihi liceat, quatenus mihi accedit principium, quod nemo tenetur vitare objectum dubiè vitium. Idem prorsus habet tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 5. ubi agit de obligatione voti dubii, & resolvit non obligare ob allatas rationes. Idem 1. 2. de Act. hum. d. 12. sect. 5. P. Suar. ubi ait, circa dubium juris advertendum variis modis posse contingere. Primò, quia simpliciter dubitatur de totâ lege quoad exercitium, an sit lata necne; & tunc generalis regula est non obligare. Ratio peti potest ex illo principio, quod in dubiis melior est conditio possidentis; homo autem continet libertatem suam: vel certè ex illo, quod in hac materiâ notandum est, quod lex non obligat, nisi sit sufficienter promulgata; quamdiu autem rationabiliter dubitatur, an lata sit, non est sufficienter promulgata. Hæc P. Suar. qui l. c. sect. 6. plura similia repetit, & omnia nostra principia confirmat.

Similia habet Probabiliorista M. Passeri. N. 36. nus tom. 3. in 2. 2. d. 186. n. 259. ex Caietano tom. 1. opusc. 31. respons. in fine; ex quo M. Pass. infert, quod non tantum probabilitas, sed dubietas speculativa stet cum infallibili practica certitudine prudentiæ; idest, quod datur certitudo practica, seu de honestate formali prudentiæ cum dubio speculativo de objecto, seu de materiali honestate prudentiæ; ita ut possim esse certus, me formaliter honestè operari, quin certus sim de materiali honestate objecti, & actionis: & ideo n. 260. ait ex hoc capite invalidè impugnari ulum probabilitatum; possum enim esse incertus de lege, & certus de honestate formali operando contra illam, seu esse non tantum moraliter, sed metaphysicè certus de honestate formali actionis dubiæ.

N ij

Conj

N. Confirmat n. 261. ex M. Mart. de Prado
37. cap. 1. n. 7. & M. Joan. à S. Thom. 1. 2. d. 12.
M. Pass. art. 3. exemplo idiotæ dubitantis, an teneatur restituere. In hoc dubio sic prudentia syllogizat certissime. Quod mihi Parochus meus dicit esse honestum, sive id sit mihi, alias evidens, & certum, sive de eo in singulari, & materialiter sumpto dubitem, seu suspicer, an sit contra hanc, vel illam legem, id verè est mihi amabile, salvo ordine finis recti, seu laudabiliter, & honeste: sed Parochus dicit, honestum esse non restituere: ergo. Ecce quomodo prudentia infallibiliter ducat etiam dubitantes, nec ulla est contrarietas, quod rusticus dubitet de re secundum se; & non dubitet de re ut dicta à suo Parocho: sicut nulla, quod Religiosus dubitet de re præcepta, an sit illicita, & non dubitet, quod ea res ut præcepta sit illicita: nulla quod formidem de mysterio SS. Trinitatis, ut est in te, seclusa fide proponente; & quod sim omnino certus de eo ut proposito per fidem. Hæc, & alia satis clara M.

M. Pass. Passerinus, alias Probabiliorista, quibus constat dari posse certitudinem veritatis practicæ in prudentia cum dubietate, immò prudenti formidine veritatis speculativæ, seu de materiali honestate objecti, & actionis secundum se.

N. Dices repugnare, ut speculativè dubius sit simul practicè certus. Nego, quin oppositum est evidens: ego enim prudenter formido, & dubito ex. gr. an habeam causam sufficientem frangendi jejunium: & tamen certus practicè sum, quod honestè operor frangendo jejunium, accedente Superioris mandato: ergo cum prudenti, immò prudentiori formidine de objecto materiali prudentiæ, ex. gr. de inhonestate in fractione jejunii secundum se, stat infallibilis certitudo prudentiæ de honestate violationis jejunii ut à Superiore præceptæ, quod est objectum formale prudentiæ.

N. Instabis: In omni dubio practico tene-mur ad tutius: sed dubium de licentiâ actionis est practicum: ergo. Sed contra 1. quia axioma verum est de dubio practico, eo non deposito. Secundo, verum est, si tutius stet contrariè, seu pro unico tuto, & minùs tutum pro non tuto; non autem si comparativè, ut expresse S. Antoninus, M. Sylvest. P. Sanch. M. Candid. M. Passer. n. 264 & alii sine numero.

§. II.

Resolutio questionis.

SUMMARIUM

Dari potest conscientia speculativè dubia, practicè non dubia, n. 40.

Plura exempla, n. 41.

Nulla repugnantia, quod intellectus sit certus de uno, & incertus de alio objecto, n. 42.

Diversum est objectum iudicii speculativi ab objecto practici, ib.

Si conscientia speculativè dubia fiat practicè non dubia, licitum sub hac operari: non ita si non fiat practicè non dubia. Doctores, n. 43.

Est contra P. Eliz. ib.

S. August. ait iustum posse retine bellare, iubente Rege sacrilego, si quod iubetur, vel non esse contra præceptum Dei certum est; vult autem, certum non est, n. 44.

Ex S. Aug. si lex non est certa, licet contra illam operari, ib.

Doctores tuentes teneri subditum parere in omni quod non est certo peccatum, n. 45.

Possum conscientia speculativè dubia supervenire principia certificantia honestatem actionis, n. 46-47-48.

Potest conscientia practicè directe dubia fieri reflexe practicè certa, n. 49.

Doctores, ibid.

Quid directe practicè dubia, quid reflexe practicè certa? n. 50.

Rationes conclusionis, à n. 50. ad 52.

Si conscientia practicè directe dubia fiat practicè reflexe certa, licet cum ea operari, n. 53.

Nulla repugnantia, quod intellectus, incertus de honestate electionis, fiat certus de eius honestate, n. 54-55.

Dico 1. Dari potest conscientia speculativè dubia, & practicè non dubia. 40. Est omnium contra P. Eliz. lib. 4. q. 10. §. 2. in fine pag. mihi 229. qui non intelligit, quomodo possit conscientia simul esse speculativè dubia, & practicè non dubia; & lib. 3. quest. 6. P. D. Thyrsus dissentat. 7. n. 54.

Patet: nam eadem conscientia potest esse dubia, num lex existat, num objectum liceat; & simul esse practicè non dubia, quod talis actio circa objectum dubie prohibitum sit licita; ut constat tum in baptizante, qui est speculativè incertus de valore Sacramenti, & tamen est practicè certus de honestate, immò de obligatione ministrandi Sacramentum Baptismi incerti valoris in casu necessitatis: tum in medico, qui est speculativè incertus de efficacia pharmaci,